

Narzędzia glottodydaktyczne kl. VII SP

Narzędzie nr 2: *Był sobie raz pewien człowiek...*; *Zdarzyło się to dawno temu...* – wyznaczniki opowiadania i trening umiejętności tworzenia takiego tekstu.

Autor: Agnieszka Rabiej

Komentarz metodyczny

Lekcja jest kontynuacją zajęć poświęconych pracy nad tekstem opowiadania Olgi Tokarczuk „Zgubiona dusza”. Wówczas celem lekcji była analiza leksykalno-strukturalna tekstu oraz interpretacja jego treści. Podczas bieżących zajęć punkt ciężkości zostaje przeniesiony na wyznaczniki formalne opowiadania jako typu tekstu o określonych cechach oraz trening umiejętności pisania opowiadania sterowanego i twórczego. Dla uczniów polskich będzie to materiał powtórzeniowy. Natomiast uczniom cudzoziemskim pozwoli rozwinąć kompetencje językowe.

Jak we wszystkich narzędziach glottodydaktycznych, tak i tutaj ważnym celem zajęć jest uwrażliwianie uczniów na języki (ojczyste i inne), rozwijanie świadomości międzyjęzykowej oraz trening strategii, umożliwiający nie tylko rozwój indywidualnych umiejętności językowych, ale przede wszystkim wzajemną, skuteczną komunikację.

Z założenia lekcja odwołuje się do znajomości przez uczniów innojęzycznych co najmniej dwóch języków: polskiego i mniejszościowego (etnicznego). Pozwala to realizować zasadę inkluzji, w twórczy sposób korzystać z tekstów oryginalnych, modyfikując i uzupełniając je z pomocą narzędzi glottodydaktycznych.

Ilustracją takiego podejścia jest niniejszy scenariusz lekcji, do którego zostały przygotowane specjalne ćwiczenia, umożliwiające indywidualizację pracy na lekcji w klasie zróżnicowanej językowo i kulturowo.

Temat lekcji: *Był sobie raz pewien człowiek...*; *Zdarzyło się to dawno temu...* – wyznaczniki opowiadania i trening umiejętności tworzenia takiego tekstu.

Adresaci lekcji: uczniowie VII klasy szkoły podstawowej oraz uczniowie niepolskiego pochodzenia z niepełną znajomością polszczyzny.

Czas trwania: ok. 45 min

Uczeń

potrafi	zna	a także rozwija
<ul style="list-style-type: none">zrozumieć globalne znaczenie tekstu,znaleźć w tekście wybrane informacje,	<ul style="list-style-type: none">słownictwo tematyczne wykorzystane w tekstach,różnych twórców opowiadań (polskich i zagranicznych),	<ul style="list-style-type: none">świadomość międzyjęzykową,wrażliwość na języki i na poprawność językową,

<ul style="list-style-type: none">• używać dwu języków do wyrażania znaczenia tekstu (uczeń cudzoziemski),• stosować strategie domysłu językowego, stawiania hipotez, odkrywania i negocjowania znaczeń,• korzystać ze słowników dwujęzycznych (uczeń cudzoziemski),• mówić o wybranych twórcach opowiadań,• wskazać główne cechy opowiadania i powieści ze wskazaniem różnic i podobieństw,• komponować, modyfikować i uzupełniać tekst opowiadania,• rekonstruować tekst narracyjny,• pisać opowiadanie twórcze.	<ul style="list-style-type: none">• notę biograficzną Olgi Tokarczuk,• różnice między dwoma gatunkami literackimi – opowiadaniem i powieścią.	<ul style="list-style-type: none">• wyobraźnię i twórcze myślenie,• umiejętność rekonstrukcji tekstów pisanych.
---	--	--

Materiały dydaktyczne:

Olga Tokarczuk, Joanna Concejo, *Zgubiona dusza*, Wrocław 2017.

Bruno Ferrero, *Opowiem ci o Maryi*, Warszawa 2022.

Olga Tokarczuk, *Opowiadania bizarne*, Kraków 2019.

Elena Favili i Francesca Cavallo, *Opowieści na dobranoc dla młodych buntowniczek*, Katowice 2018.

Wojciech Cesarz, *Dolina Jeleni [w:] Gorzka czekolada i inne opowiadania o ważnych sprawach*, Warszawa 2016

Iwona i Lech Cieślakowie, *Egzamin ósmoklasisty. Jak to napisać? Poradnik i ćwiczenia dla każdego ucznia*, Toruń 2018, s. 79.

Karty pracy ucznia opracowane przez autorkę scenariusza.

Słowniki dwujęzyczne.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

**I Przygotowanie do lekcji
(ogniskowanie uwagi i kształtowanie nastawień)**

[Indywidualizacja pracy uczniów](#)

Aby naprowadzić uczniów na temat zajęć, wracamy do zadania domowego z poprzedniej lekcji. Zadaniem uczniów było przyniesienie na bieżące zajęcia opowiadań, które znają/lubią lub których po prostu musieli poszukać w ramach zadania domowego. Wspólnie o nich rozmawiamy:

- *jakie to są opowiadania,*
- *kto i kiedy je napisał,*
- *w jakim języku,*
- *czy i na jakie języki były tłumaczone,*
- *czym był motywowany wybór danego tekstu przez uczniów,*
- *czy ich zdaniem łatwo/trudno jest napisać opowiadanie i dlaczego,*
- *czy łatwo/trudno je przetłumaczyć i od czego to zależy.*

Celem rozmowy jest zogniskowanie uwagi uczniów, aktywizacja słownictwa (jest to szczególnie ważne w przypadku uczniów cudzoziemskich) i kształtowanie nastawień wobec tematyki zajęć.

II Odkrywanie i prezentacja

Komentarz metodyczny

Na początku tego etapu lekcji nawiązujemy do sylwetki autorki opowiadania „Zgubiona dusza” – Olgi Tokarczuk, polskiej laureatki Nagrody Nobla, która jest autorką i powieści i opowiadań. Przykład jej twórczości posłuży nam jako ilustracja tych dwóch gatunków literackich. Sylwetka pisarki będzie także dobrą okazją do rozmowy o twórcach i nagrodach literackich ważnych w krajach, z których pochodzą uczniowie niepolskiego pochodzenia, uczęszczający do naszej klasy.

Ćwiczenie.

Przeczytaj informacje na temat Olgi Tokarczuk i odpowiedz na pytania.

- Kim z wykształcenia jest Olga Tokarczuk, a jaki zawód wykonuje?
- Jakie typy tekstów pisze? Podaj przykłady tytułów.
- Jakie nagrody zdobyła Tokarczuk? Sprawdź je w Internecie i podaj 3, twoim zdaniem, najważniejsze.
- Opowiedz o współczesnych twórcach i o prestiżowych nagrodach literackich w Twoim kraju. Jeśli wiesz, sprawdź te informacje w Internecie.

<https://www.nobelprize.org/prizes/literature/2018/tokarczuk/104870-lecture-polish/>

<https://www.gov.pl/web/kultura/olga-tokarczuk-odebrala-nagrode-nobla-to-piekny-moment>

Olga Tokarczuk to współczesna polska pisarka, eseistka, a także autorka scenariuszy. Zdobywczyni literackiej Nagrody Nobla. Urodziła się 29 stycznia 1962 roku w Sulechowie. Studiowała psychologię na Uniwersytecie Warszawskim. Początkowo pracowała w poradni zdrowia psychicznego. W 1989 roku

Tokarczuk zadebiutowała tomem poezji *Miasto w lustrach*. Natomiast jej pierwsza powieść *Podróż Ludzi Księgi* ukazała się w 1993 roku. Duży sukces przyniósł jej *Prawiek i inne czasy* – była to jej trzecia powieść. Kolejna książka *Dom dzienny, dom nocny* uważana jest za utwór dość osobisty. Przepełniony smutkiem, zachęca do przyjrzenia się sensowi ludzkiej egzystencji.

Olga Tokarczuk w swojej twórczości chętnie sięga po krótki gatunek literacki, jakim są opowiadania. Do takiej formy zaliczamy *Szafę*, składającą się z trzech niedługich opowiadań, *Grę na wielu bębenkach* – zbiór dziewiętnastu opowiadań, *Ostatnie historie*, czyli trzy opowiadania dotyczące osuwania się ze śmiercią, czy też *Opowiadania bizarne*.

Jej twórczość jest doceniana na całym świecie. Otrzymała nagrodę Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek, Międzynarodową Nagrodę Literacką Kulturhuset, Nagrodę Literacką Europy Środkowej, Nagrodę Fundacji im. Kościelskich, dwa razy trafiła do niej Nagroda Literacka Nike. Udało jej się również zdobyć najbardziej prestiżową nagrodę literacką w Wielkiej Brytanii – The Man Booker International Prize. Jej twórczość wyróżniona została także Paszportem „Polityki”. W 2019 roku Olga Tokarczuk zdobyła Nagrodę Nobla w dziedzinie literatury. Jest to ogromne wyróżnienie dla pisarki. Jest ona piątą osobą z Polski i piętnastą kobietą na świecie z literackim Noblem.

Na podst.: <https://zyciorysy.pl/biografia/olga-tokarczuk/>

Komentarz metodyczny i indywidualizacja pracy uczniów

Rozpoczynamy proces odkrywania wyznaczników formalnych opowiadania, niekiedy w kontraście z cechami powieści. Zadaniem uczniów jest rozwiązanie kilku zadań. Staramy się, by pracowali w parach, małych grupach, w których będą razem i polscy i cudzoziemscy uczniowie. Celem zadań jest zdobycie umiejętności rozróżniania tekstów twórczych od odtwórczych, opowiadania z dialogiem i bez dialogu, a także zdefiniowanie, rozumienie i rozróżnianie takich terminów jak akcja, fabuła, wątek, narrator, wydarzenie. Dwa kolejne ćwiczenia mają charakter powtórzeniowy – przypominają uczniom zdobytą wiedzę w klasach wcześniejszych, porządkują ją i systematyzują. Trzecie z rzędu ćwiczenie jest pomyślane dla uczniów cudzoziemskich. Zadaniem polskich kolegów jest sprawdzenie poprawności wykonania ćwiczenia przez uczniów imigranckich.

Ćwiczenie.

Przeczytaj informacje na temat dwóch typów opowiadania i uzupełnij tabelę brakującymi wyrazami.

z dialogiem * odtwórcze * narracyjne, bez dialogu * twórcze

OPOWIADANIE

1.	2.
Przygody i wydarzenia są wymyślone przez autora, np. <i>Tego poranka nigdy nie zapomnę. Było cicho i ciepło, gdy nagle moim oczom ukazała się...</i>	Autor opowiada o wydarzeniach na podstawie innej książki, filmu, spektaklu, koncertu, programu itp. <i>Tego poranka wydarzyło się coś niezwykłego. Dzień był cichy i ciepły. Gdy Agnieszka podeszła do, powiedziała, że coś zobaczyła.</i>
3.	4.
Narrator opowiada w pierwszej lub trzeciej osobie, np. <i>Tego poranka nigdy nie zapomnę. Było cicho i ciepło, gdy nagle moim oczom ukazała się... (narracja pierwszoosobowa)</i> <i>Tego poranka Agnieszka nie zapomni. Było cicho i ciepło, gdy nagle jej oczom ukazała się... (narracja trzecioosobowa)</i>	W tekście pojawia się rozmowa bohaterów opowiadania, np. <i>Tego poranka nigdy nie zapomnę. Było cicho i ciepło, gdy nagle moim oczom ukazała się dziwna postać.</i> - Dzień dobry – powiedział człowiek w szarym płaszczu z kapturem. - Dzień dobry – odpowiedziałam niepewnie.

Ćwiczenie.

Dopasuj definicję do jej opisu. Jeśli nie rozumiesz wszystkich słów, poproś kolegę/koleżankę o pomoc lub sprawdź znaczenie tych słów w słowniku dwujęzycznym.

Wydarzenie	Akcja	Fabula	Wątek
------------	-------	--------	-------

..... – ciąg zdarzeń związany z bohaterami, który prowadzi do określonego celu.

..... – ciąg działań bohaterów, które prowadzą do określonego celu/określonych celów.

..... – układ wszystkich zdarzeń w opowiadaniu; ma krótki i dynamiczny charakter.

..... – pojedyncza sytuacja, która jest elementem akcji.

Ćwiczenie.

Przeczytaj tekst – krótką definicję powieści jako gatunku literackiego i uzupełnij go brakującymi wyrazami, które są pod tekstem.

POWIEŚĆ

jest w niej 1., są bohaterowie oraz 2., akcja i wątki, które składają się na 3. Fabuła jest długa i 4., bohaterowie są pierwszo i drugoplanowi (ci drudzy pojawiają się i znikają); w powieści może być wiele 5.

rozbudowana * wydarzenia * narrator * fabułę * wątków

Ćwiczenie.

Przeczytaj fragmenty opowiadań i zdecyduj, jaki typ tekstu reprezentują: opowiadanie odtwórcze, opowiadanie z dialogiem czy opowiadanie twórcze. Uzasadnij swój wybór. Jeśli nie rozumiesz wszystkich słów, poproś kolegę/koleżankę o pomoc lub sprawdź znaczenie tych słów w słowniku dwujęzycznym.

Fragment 1.

Minęło już kilka dni od ostatniego obejścia rajy przez Pana Boga, dlatego pewnego ranka po obudzeniu się postanowił On sprawdzić, czy wszystko jest w należyтым porządku. Ku swojemu wielkiemu zdziwieniu zauważył wśród niewielkiej grupy ludzi człowieka, który w ziemskim życiu nie uczynił nic dobrego, bo był leniwy, zgnuśniały i mało pobożny. - *W jaki sposób taka osoba dostała się do nieba? Święty Piotr będzie musiał mi się z tego wytłumaczyć!* – Powiedział do siebie rozgniewany Pan Bóg. Podczas dalszego obchodzenia rajy pomiędzy błogosławionymi zobaczył kobietę, która popełniła w swoim życiu wszystkie możliwe przewinienia. - *I ona także tutaj?* – wykrzyknął ze zdumieniem. – *Kto kontroluje wejście między dusze błogosławionych? Święty Piotr także z tego będzie musiał się wytłumaczyć.* I tak Pan Bóg, chodząc to tu, to tam, natknął się na inne osoby, których naprawdę nie spodziewał się zobaczyć w niebie. Zdecydowanym krokiem i z twarzą bardzo wzburzoną udał się w stronę bramy wejściowej, obok której stał Święty Piotr z kluczami w ręku. - *Nieładnie, tak się nie robi!* – powiedział do niego surowo Pan Bóg. - *Widziałem tutaj ludzi, którzy nie zasługują na niebo. Co z ciebie za strażnik? Czy czasem nie zasypiasz podczas pilnowania bramy rajy?* - *Och, nie! Naprawdę nie śpię!* – odpowiedział oburzony Święty Piotr. - *Ja zawsze jestem przy bramie, co więcej, z oczami szeroko otwartymi. Problem w tym, że nade mną jest małe okienko. To z niego Matka Boża spuszcza linę i po niej wciąga tych, których wyrzucę. W takiej sytuacji to moje bycie odźwiernym jest na nic! Rezygnuję!* W tym momencie na twarzy Pana Boga pojawił się szeroki uśmiech. - *Dobrze, nie denerwuj się* – powiedział Stwórca, kładąc rękę na ramieniu świętego Piotra, tak jak uczynił to kiedyś na ziemi. - *To, co robi Matka Boża zawsze jest dobre. Ty nadal czuwaj przy bramie rajy, a tym okienkiem niech ona się zajmuje.*

Bruno Ferrero, *Opowiem ci o Maryi*, Warszawa 2022.

Fragment 2.

Niby wszystko było dobrze, ale w jakiś czas po operacji pan M. zaczął źle sypiać. Leżał w półśnie jakby w gęstej galarecie pełnej dziwnych obrazów, majaków, dalekich niewyraźnych

dźwięków. A wszystko to sprawiało, iż ogarniał go lęk – tym straszniejszy, że nie mógł się ruszyć. Za dnia ów lęk chował się gdzieś w pościeli i stamtąd miał pana M. na oku. A w nocy znowu to samo, do rana... W półmroku pokoju, do którego zaczynało już wpadać szare światło świtu, wyciągał przed siebie dłonie, i zastanawiał się, dlaczego właściwie ma pięć palców, a nie sześć czy cztery. Dlaczego na świecie jednym wszystkiego brakuje, a drudzy opędzają się od nadmiaru? Dlaczego dzieciństwo trwa tak niewspółmiernie długo, że nie starcza potem czasu na dorosłość, na refleksję i na to, żeby uczyć się na własnych błędach? Dlaczego ludzie, choć chcą robić dobrze, robią źle? I dlaczego tak trudno po prostu być szczęśliwym? Oczywiście nie znajdował odpowiedzi na te pytania.

Olga Tokarczuk, *Serce* [w:] *Opowiadania bizarne*, Kraków 2019.

Fragment 3.

Była sobie raz nauczycielka, niejaka Nettie Stevens, która zdecydowała, że chce zostać uczoną. Zaoszczędziła tyle pieniędzy, ile się dało i w wieku trzydziestu pięciu lat przeprowadziła się do Kalifornii, żeby rozpocząć naukę na Uniwersytecie Stanforda. W czasie studiów nie dawało jej spokoju pytanie, jak to się dzieje, że chłopcy stają się chłopcami, a dziewczynki dziewczynkami. Nie miała wątpliwości, że rozwikła tę zagadkę dzięki badaniu komórek. Ludzkość rozważała to zagadnienie od prawie dwóch tysięcy lat. Uczni i myśliciele wysuwali różne teorie: niektórzy utrzymywali, że płeć dziecka zależy od temperatury ciała ojca, inni, że to kwestia odżywiania... w gruncie rzeczy wszyscy bładzili po omacku. Aby raz na zawsze rozwiązać tę wątpliwość, Nettie zaczęła badać populacje mączników. Po wielu godzinach spędzonych na obserwowaniu ich komórek pod mikroskopem dokonała ważnego odkrycia: komórki larw żeńskich mają po dwadzieścia dużych chromosomów, a męskie – dziewiętnaście dużych i jeden mały. To było wielkie odkrycie Nettie. Mniej więcej w tym samym czasie inny naukowiec, niejaki Edmund Wilson, dokonał podobnego odkrycia, ale nie do końca docenił jego znaczenie. Wilson przypuszczał, że na płeć wpływają też czynniki środowiskowe. Jednak to Nettie Stevens zweryfikowała jego pogląd i dzięki niej wiemy, że wszystko sprowadza się do chromosomów.

Elena Favili i Francesca Cavallo, *Opowieści na dobranoc dla młodych buntowniczek*, Katowice 2018.

III Przyswajanie i utrwalanie informacji i umiejętności

Komentarz metodyczny i indywidualizacja pracy uczniów

Na tym etapie lekcji wchodzimy w głąb struktury tekstu i analizujemy jego kompozycję. Przygotowujemy się do samodzielnego tworzenia opowiadań poprzez analizę przykładów, a także modyfikację i rekonstrukcję tekstów.

Aby wykorzystać potencjał uczniów i naturalne zasoby zespołu klasowego prosimy, by na początku polscy uczniowie wyjaśnili cudzoziemskiemu kolegom, czym są: wstęp: rozwinięcie i zakończenie – trzy filary konstrukcyjne opowiadania. Wspólnie zapisujemy na tablicy cechy każdego z nich. Ustalamy, jak brzmią te słowa w języku/językach uczniów innojęzycznych i

czy są do siebie podobne lub różnią się (strategia domysłu językowego; śledzenie internacjonalizmów).

W razie potrzeby dodatkowego wyjaśnienia znaczenia słów, użytych w zadaniach, korzystamy ze strategii pomocy koleżeńskiej.

WSTĘP, wprowadzenie do opowiadania.

Kim jest bohaterka opowiadania?
Gdzie dzieje się akcja?
Kiedy dzieje się akcja? Jak długo trwa?
Określenie miejsca i czasu wydarzeń;
nakreślenie sytuacji i sylwetki bohatera.

Ćwiczenie.

Przeczytaj fragmenty opowiadania i znajdź te, które mówią o miejscu, czasie akcji i bohaterce. Następnie, w drugim fragmencie, znajdź słowa i zwroty, które pokazują następstwo zdarzeń w opowiadaniu.

Samolot do Zurichu doleciał nad miasto o czasie, ale musiał długo kołować, ponieważ *lotnisko zasypał śnieg i trzeba było czekać, aż powolnym, choć jakże skutecznym maszynom uda się je odśnieżyć*. Kiedy wylądował, śniegowe chmury akurat się odsunęły i na płonącym pomarańczowym niebie widać było mrowie smug kondensacyjnych, które przecinały się, tworząc gigantyczną kratkę – jakby to sam Bóg zapraszał nas do zagrania z nim w kółko i krzyżyk.

Kierowca, który miał mnie odebrać i czekał z moim nazwiskiem wypisanym na wieczku tekturowego pudełka po butach, powiedział od razu:

- *Mam Panią zawieźć do pensjonatu, bo droga w góry do Instytutu jest całkowicie zasypana*. Nie dojedziemy tam.

Mówił tak dziwnym dialektem, że ledwie go zrozumiałam. Wydawało mi się, że czegoś nie pojęłam. *Był przecież maj, ósmy maja*.

Olga Tokarczuk, *Góra Wszystkich Świętych* [w:] *Opowiadania bizardne*, Kraków 2019.

(...)

ROZWINIĘCIE

słowa i zwroty, które zwiększają dynamikę akcji, opisują emocje i przeżycia; dodatkowe informacje o bohaterce, które pojawiają się w toku wydarzeń, opis miejsca, ludzi, otoczenia, narracja (tu) pierwszoosobowa, dialog postaci, słownictwo, które określa następstwo czasowe.

ZAKOŃCZENIE; słowa i zwroty, które określają następstwo czasowe wydarzeń

Rano byłam już spakowana i zadzwoniłam po tę samą taksówkę, która przywiozła mnie tutaj ponad miesiąc temu. Kiedy czekałam na nią przed szkołą, zobaczyłam Mirii siedzącą na parkanie. Uśmiechnęła się, a ja podeszłam do niej. Milczałam, nie potrafiąc ze wzruszenia wykrztusić słowa, patrzyłam tylko na jej zatroskaną, niewinną dziewczęcą twarz, na jej rumieniec.

- *Następnym razem?* – powiedziałam w końcu prawie niesłyszalnie.

Wcale się nie zdziwiła, gdy po chwili wahania wzięłam jej dłonie i położyłam sobie na czole. Dopiero po kilku sekundach zrozumiała, o co chodzi, i dotknęła także moich oczu i uszu, a potem położyła obie ręce na moim sercu, tam gdzie ich najbardziej potrzebowałam.

Komentarz metodyczny i indywidualizacja pracy uczniów

Kolejne ćwiczenia służą zarówno rozwijaniu wrażliwości i świadomości międzyjęzykowej, jak i poszerzaniu bazy leksykalnej oraz strukturalnej, potrzebnej do samodzielnego tworzenia tekstu opowiadania na etapie transferu umiejętności.

Ćwiczenie.

Pracujcie w czterech grupach. Podzielcie się na sekcje językowe tak, by w każdej grupie inny język był dominujący. Mogą to być języki etniczne i obce (znane polskim uczniom). Następnie przeczytajcie słowa i zwroty przypisane do danej grupy i znajdźcie dla nich odpowiedniki w języku Waszej grupy. Na koniec porównajcie zebrany bank słów i zwrotów, by wskazać te, które są podobne w różnych językach i te, które nie mają swoich ekwiwalentów.

Grupa 1.

opowiem wam pewną historię; pewnego dnia; była sobie; był to dzień; działo się to zimą; w roku ...; w pewnym odległym kraju; zdarzyło się to; dawno, dawno temu; wydarzenia, które zamierzam wam przedstawić; miało to miejsce

Grupa 2.

wiele mnie nauczyło to doświadczenie; dzięki temu przeżyciu; chcę wierzyć, że to wydarzenie; ten dzień na zawsze pozostało/pozostał w jej pamięci; to było niepowtarzalne doświadczenie/przeżycie

Grupa 3.

nagle; w jednej sekundzie; natychmiast; znienacka; niepodziewanie; nieoczekiwanie; ni stąd ni z owąd; wtem; momentalnie

Grupa 4.

najpierw; na początku; potem; następnie; w końcu; później; po chwili; chwilę potem; za kwadrans, za godzinę; po roku/godzinie; następnego dnia; kilka miesięcy później, wreszcie; wkrótce; na koniec

Ćwiczenie.

Przeczytaj tekst i zmień go tak, by miał formę opowiadania z dialogiem¹.

¹ Iwona i Lech Cieślakowie, *Egzamin ósmoklasisty. Jak to napisać? Poradnik i ćwiczenia dla każdego ucznia*, Toruń 2018, s. 79.

Przywitali się tradycyjnym „Cześć”. Nana zapytała go od razu o to, dokąd idzie. Radek odpowiedział, że musi zajrzeć do jakiegoś sklepu muzycznego, bo pękła mu struna przy gitarze. Zdziwiła się, że Radek ma gitarę i zapytała go ciekawsko, czy potrafi już coś zagrać. Chłopak nieco skrępowany wyjaśnił, że uczy się dopiero od pół roku, ale idzie mu całkiem nieźle. Oczywiście Nana wyraziła swój zachwyt nad tym, jakby to było wspaniale, gdyby mógł zagrać przy ognisku w czasie jesiennego biwaku. Chłopak tylko niepewnie się uśmiechnął i westchnął. Przerwywając chwilę milczenia, dziewczyna zapytała, czy mogłaby z nim pójść. Radek zgodził się chętnie.

Przykład:

Przywitali się tradycyjnym „Cześć”. Nana zapytała go od razu

- *Dokąd idziesz?*

- *Muszę zajrzeć do jakiegoś sklepu muzycznego, bo pękła mi struna przy gitarze* – odpowiedział Radek.

(...)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

V Transfer

Komentarz metodyczny

Podsumowaniem dotychczasowych umiejętności – tych zdobytych na wcześniejszych zajęciach, jak i tych zdobywanych na bieżąco w toku tej lekcji będzie seria zadań wraz z poleceniem samodzielnego stworzenia tekstu opowiadania. Wśród proponowanych zadań znajduje się także analiza kryteriów oceny tekstu, które powstały z myślą o polsko- oraz innojęzycznym użytkowniku języka. Ostatnim ogniwem zajęć jest napisanie opowiadania twórczego z dialogiem lub bez dialogu w ramach zadania domowego.

Ćwiczenie*.

Przeanalizuj kryteria oceny wypowiedzi pisemnej, by wiedzieć, na co zwracać szczególną uwagę i by móc udzielić rady osobom, które chciałyby taki tekst napisać.

* *Uczniowie polscy będą korzystać z ogólnodostępnych kryteriów oceny różnych form wypowiedzi.*

KRYTERIA OCENY WYPOWIEDZI PISEMNEJ²

Wykonanie zadania _____ / 5
 Bogactwo językowe _____ / 5
 Poprawność językowa _____ / 5

SUMA PUNKTÓW _____ / 15

WYKONANIE ZADAŃ

TREŚĆ PRACY

<ul style="list-style-type: none"> praca jest na temat, w pełni go wyczerpuje praca jest spójna treściowo, bez błędów merytorycznych 	0	0,5	1	1,5	2	2,5
--	---	-----	---	-----	---	-----

FORMA PRACY

<ul style="list-style-type: none"> odpowiednia forma pracy, poprawna kompozycja (posiadają wszystkie wymagane i fakultatywne wyznaczniki formy) 	0	0,5	1	1,5
--	---	-----	---	-----

DŁUGOŚĆ PRACY

<ul style="list-style-type: none"> praca ma wymaganą długość (tolerancja: +/- 10%) 	0	0,5	1
---	---	-----	---

BOGACTWO JĘZYKOWE

LEKSYKA I FRAZEOLOGIA

<ul style="list-style-type: none"> słownictwo bogate i zróżnicowane, odpowiednie do poziomu B1 leksyka i frazeologia dobrze dostosowane do tematów/form wypowiedzi brak błędów lub niewielkie uchybienia leksykalne, brak błędów interferencyjnych prace spójne treściowo, bez błędów merytorycznych 	0	0,5	1	1,5	2
---	---	-----	---	-----	---

SKŁADNIA

<ul style="list-style-type: none"> struktury składniowe urozmaicone: zdania pojedyncze rozwinięte, zdania złożone współrzędnie i podrzędnie, dobrane do tematów i form wypowiedzi 	0	0,5	1	1,5	2
--	---	-----	---	-----	---

² Punktacja jest przypisana dla jednego oceniającego. Zakłada się, że i nauczyciel i uczeń będą dokonywać takiej oceny (każda z tych osób ma do dyspozycji 15 punktów), by uczniowie mogli lepiej przygotować się w ten sposób do tworzenia tekstów i by wprawiali się w autonomii i poczuciu odpowiedzialności za swoją pracę. Kryteria zostały opracowane w ramach grantu *Testowanie i ocenianie biegłości językowej uczniów szkół polonijnych*, współfinansowanego przez UJ oraz MEN (Nr oferty: KP/2017/2).

STYL

<ul style="list-style-type: none"> styl stosowny, jednorodny, dobrze dopasowany do form i treści wypowiedzi brak powtórzeń leksykalnych i błędów logicznych 	0	0,5	1
---	----------	------------	----------

POPRAWNOŚĆ JĘZYKOWA

GRAMATYKA

<ul style="list-style-type: none"> umiejętność stosowania reguł gramatycznych odpowiednich dla poziomu znajomości języka (w zakresie fleksji i składni) brak błędów lub bardzo drobne usterki gramatyczne, które nie wpływają ujemnie na zrozumienie przekazu 	0	0,5	1	1,5	2	2,5	3	3,5
---	----------	------------	----------	------------	----------	------------	----------	------------

ORTOGRAFIA I INTERPUNKCJA

<ul style="list-style-type: none"> znajomość zasad pisowni oraz interpunkcji odpowiednia dla poziomu znajomości języka nieliczne błędy ortograficzne i/lub interpunkcyjne nie wpływają ujemnie na zrozumienie przekazu 	0	0,5	1	1,5
--	----------	------------	----------	------------

Ćwiczenie.

Uzupełnij listę rad dla osoby, która chce napisać opowiadanie.

Jeśli chcesz napisać opowiadanie,

- pomyśl, o czym chcesz opowiedzieć – wybierz temat,
- określ czas i miejsce akcji,
-
-
-
-
-
-
-

(...)

Zadanie domowe

Dokończ pisać opowiadanie, które rozpoczyna poniższy fragment lub napisz inne, całkowicie przez Ciebie wymyślane. Opowiadanie może być fantastyczne, humorystyczne, realistyczne, pouczające lub przerażające (do wyboru).

Posępne czarne chmury klębiły się nad głową Marka, gdy zbiegał z piaszczystego, urwistego brzegu strumienia. Kiedy przekraczał wąski mostek, ciężki grzmot rozdarł ciszę i pierwsze krople deszczu zabębniły o kładkę. Do domu miał jeszcze około kilometra. Czasem,

wracając z miasta, wybierał drogę przez Nowe Osiedle, gdzie był przystanek autobusowy, ale tym razem zrobił to co lubił najbardziej, czyli ruszył piechotą przez las. Był to jeden z pierwszych dni wakacji, nic nie zapowiadało burzy, tak jak nic nie zapowiadało tego, co miało się wkrótce wydarzyć.

(...)

Wojciech Cesarz, *Dolina Jeleni* [w:] *Gorzka czekolada i inne opowiadania o ważnych sprawach*, Warszawa 2016, s. 68-85.

V Ewaluacja

Doceniamy uczniów, dziękując im za aktywny udział w lekcji. Wspólnie rozmawiamy o tym, co podobało się uczniom najbardziej, co ich zaciekało, co już wiedzieli, a czego nowego się nauczyli. Analizujemy razem z uczniami, co było dla nich łatwe, nad czym muszą jeszcze popracować oraz jakie są ich preferowane sposoby uczenia się polskiego.

Bibliografia:

Wojciech Cesarz, *Dolina Jeleni* [w:] *Gorzka czekolada i inne opowiadania o ważnych sprawach*, Warszawa 2016

Iwona i Lech Cieślakowie, *Egzamin ósmoklasisty. Jak to napisać? Poradnik i ćwiczenia dla każdego ucznia*, Toruń 2018, s. 79.

40 koncepcji dobrych lekcji. Metodyka nauczania. Tom 10, pod red. A. Rabiej, H. Marczyńskiej, B. Zaręby, Kraków 2011.

Bruno Ferrero, *Opowiem ci o Maryi*, Warszawa 2022.

Iwona Janowska *Planowanie lekcji języka obcego. Podręcznik i poradnik dla nauczycieli języków obcych*, Kraków 2010.

Olga Tokarczuk, Joanna Concejo, *Zgubiona dusza*, Wrocław 2017.

Olga Tokarczuk, *Opowiadania bizarne*, Kraków 2019.

Elena Favili i Francesca Cavallo, *Opowieści na dobranoc dla młodych buntowniczek*, Katowice 2018.